

4. Економічний розвиток та екологічна стабільність у контексті цілей сталого розвитку
УДК 334.75

Карачина Н.П.,
д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту,
маркетингу та економіки
Вінницький національний технічний університет
Крепкий П.В.,
здобувач освіти 3-го освітньо-наукового рівня,
спеціальності 073 «Менеджмент»,
Вінницький національний технічний університет

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ САНАТОРНО-КУРОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Україна обдарована унікальними та різноманітними природно-кліматичними умовами і ресурсами, історико-культурною спадщиною, народними традиціями, системою рекреаційно-лікувальних та санаторно-курортних об'єктів. Попри потужний природно-ресурсний потенціал та багату культурну спадщину, рекреаційна галузь України перебуває у глибокій кризі. Статистичні дані свідчать про суттєве скорочення мережі оздоровчих закладів: з початку 2010-х років кількість санаторіїв та баз відпочинку зменшилася на 15-20%, а реальний рівень збереження матеріально-технічного потенціалу галузі оцінюється лише у 25-30% від показників 1991 року [1, с. 54].

Через війну, Україна втратила більше 90 % своїх доходів від санаторно-курортного туризму. Особливо це стосується півдня та прибережних зон країни, де у морі стоїть ворожий флот та існує небезпека обстрілів. Трохи краща ситуація з Карпатським туристичним регіоном. Через віддаленість від зони бойових дій, розвиток туризму тут станом на початок 2023 року тут значно кращий. Станом на початок 2023 року ситуація в галузі почала стабілізуватися, коли більшість санаторно-курортних закладів почали працювати у звичайному режимі. З початком війни багато санаторно-курортних закладів України відкрили свої двері для понад 40 тис переселенців, які забезпечували собі проживання переважно самостійно [2, с. 42]. Це призвело до високої наповненості закладів. Окремі лікувально-профілактичні заклади були призначені для українських військових, які постраждали в боях та потребували термінового лікування та реабілітації.

Доцільно зазначити, що нинішній етап розвитку санаторно-курортного комплексу України відзначається стійкою рецесією споживчого попиту, що зумовлює критичне падіння рівня експлуатації ліжкового фонду та зниження рентабельності суб'єктів господарювання. Детермінантами цієї негативної динаміки виступають: зниження платоспроможності громадян на тлі інфляційних процесів; скорочення бюджетних асигнувань на оздоровчі програми через канали соціального страхування; цінова диспропорція, за якої вартість послуг перевищує їхню якісну складову. Крім того, ситуацію погіршує відсутність протекціоністської державної політики, брак податкових стимулів, а також архаїчна система менеджменту та слабка маркетингова активність закладів.

Стратегічними пріоритетами у сфері санаторно-курортних послуг з точки зору суспільної значущості розвитку даного сектора на вітчизняному ринку є:

- зростаюча зміна ринку послуг, їх внутрішня складність;
- адаптація маркетингу санаторно-курортних послуг до вирішення нестандартних проблем споживачів та різноманітний спектр медичних послуг (персоніфікація споживчого попиту на послуги);
- орієнтація на конкуренцію у сфері санаторно-курортних послуг;
- розробка ефективних систем управління санаторно-курортним комплексом з метою забезпечення максимуму продажів.

Вирішення цих проблем дозволить ефективно розвивати санаторно-курортну сферу, створити доступний та ефективний ринок оздоровчолікувальних послуг для максимального задоволення попиту населення.

У свою чергу, все це буде сприяти покращенню фінансового стану санаторно-курортних комплексів та подальшому розвитку санаторно-курортної інфраструктури країни [3].

Відмічені заходи у сфері політики стимулювання розвитку відпочинково-оздоровчого туризму дозволять забезпечити не лише збільшення чисельності й нарощування масштабів діяльності в туристичному, зокрема рекреаційному бізнесі, але й активізацію та розвиток віддаленого від міських агломерацій підприємництва. Також доцільно відзначити, що важливим напрямом реформування діяльності санаторно-курортної організації є вдосконалення структури санаторно-курортного продукту з погляду комбінації елементів, що входять до нього. Такими структурними елементами є мета поїздки, форми та класи обслуговування, склад продукту, переважне використання санаторно-курортного чинника, ставлення до оплати.

Окрім окресленого, одним із важливих факторів забезпечення сталого розвитку системи санаторно-курортних послуг є ціноутворення та політика встановлення цін на санаторно-курортні послуги. У санаторно-курортній сфері ціноутворення – це одна з найбільш складних проблем, оскільки ціна, з одного боку, формується залежно від кон'юнктури ринку, а з іншого боку – рівень цін впливає на величину попиту та пропозиції санаторно-курортних послуг [3].

Політика цін може розроблятися як на тривалий термін, так і пристосовуватися до умов ринку, що змінюються. Під час її розробки враховуються як зовнішні, так і внутрішні чинники. Системний підхід до аналізу проблеми дозволяє виявити з безлічі факторів ті, які найбільше впливають на процес ціноутворення. В умовах монополістичної конкуренції в аналізованому секторі економіки формування цін на санаторно-курортні послуги відбувається під впливом існуючої структури попиту, цін конкурентів та власних витрат. В умовах монополістичної конкуренції організація санаторно-курортної сфери повинна розробляти стратегію ціноутворення та політику створення доданої вартості, оцінюючи попит споживачів, свої витрати і співвідношення ціна-якість послуг у порівнянні з конкурентами.

Отже, санаторно-курортна галузь в Україні – це невід'ємна складова системи охорони здоров'я, яка надає можливість ефективно проводити профілактику захворювань. До стратегічних основ розвитку санаторно-курортної

сфери України пропонуємо створити комплексну систему заходів, при яких в сучасних умовах санаторно-курортні заклади можна розглядати як значний чинник соціально-економічного розвитку для країни загалом і для окремих її регіонів. Санаторно-курортна сфера сприяє зростанню ділової активності економіки, створенню нових робочих місць, підвищенню доходів населення. Саме ці положення і визначають необхідність пошуку нових стратегічних напрямів діяльності.

Список літератури

1. Карачина Н.П., Сметанюк О.А., Крепкий П.В. Комплексне аналітичне оцінювання розвитку підприємств санаторно-курортної галузі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №12. С. 54–59. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.12.54>
2. Горбатюк Л.М., Борисенко В.В. Аналіз сучасного стану санаторно-курортної галузі України та перспективи її розвитку в умовах війни. *Економічний вісник Донбасу*. 2024. № 3 (77). С. 41–49.
3. Герасименко Т.В., Олійник А.І., Дідусь А.Ю. Стратегічні пріоритети розвитку санаторно-курортної сфери України. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск №58. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-18>